

VAT Teater: koos tegemise võlu seisneb teadmiste, kogemuste ja vaatenurkade kombineerimisel. Lk 6

Kinod ootavad vaatajainumbrite kasvu Lk 8

NR 14 SÜGIS-TALV 2020 Loov Eesti

LOOV EUROOPA STATISTIKA 2014-2020 » LOE LK 2-3

Foto: Europa Cantat 2018 Tallinn

Eesti Kooriühing organiseeris juhtpartnerina festivali Europa Cantat, millest võttis osa ligi 7000 inimest 51 riigist.

Uus Loov Euroopa programm tuleb mahukam

Heili Jõe,
KULTUURIMINISTEERIUMI EUROOPA
LIIDU ASJADE NÕUNIK

Euroopa Liidu järgmise seitsme aasta (2021–2027) eelarveraamistiku osas pole veel lõplikult kokku lepitud, kuid üldjoontes teame juba praegu, millised saavad olema Euroopa kultuuri- ja loomesektori ainukesed toetusprogrammi Loov Euroopa peamised suunad ka järgmistel aastatel. Samuti on loota, et Loov Euroopa programmi maht suureneb märkimisväärselt. Isegi kui erinevad taotlusvoorud mõned kuud edasi lükkuvad, aitab see hetketeadmise ehk veidi uusi sihte seada.

Lühidalt pakub Loov Euroopa programm Euroopa kultuuri- ja loomesektoris tegutsevatele võimalusi arendada rahvusvahelisi partnerlussuhteid ja võrgustikke Euroopas ning leida uusi koostöömudeleid, ühiselt luua ja levitada Euroopa päritolu teoseid ning muuta need publikule ka kättesaadavaks või leida hoopis uut publikut.

Programmi kaks peamist eesmärki pole muutunud. Ühelt poolt soovatakse programmi kaudu toetada Euroopa rikkalikku kultuurilist ja keelelist mitmekesisust, sealhul-

gas kaitsta ja arendada Euroopa kultuuripärandit. Teiselt poolt on programmi eesmärk edendada Euroopa kultuuri- ja loomesektori, eriti audiovisuaalvaldkonna konkurentsivõimet, arendada uusi ärimudeleid ning koostööplatvorme. Kultuuri- ja loomesektor annab olulise panuse innovatsiooni ning töökohtade loomisse Euroopa majanduses. Tasakaalu leidmine nende kahe eesmärgi vahel võib olla väljakutseks, sest Euroopa üheks tugevuseks peetakse mitmekesist ja rikkalikku sisuloomet,

mis aga soodustab turu killustatust ning ei jõua alati laiema publikuni Euroopas, rääkimata globaalselt. Nende probleemidega püütakse üha enam tegeleda.

Läbivaks kriteeriumiks on jätkuvalt Euroopa mõõde, mis saab uues programmis olema selgemini lahti kirjutatud. Toetatakse eelkõige piiriülest koostööd, sealhulgas liikmesriikide professionaalide vahelist mobiilsust. Varasemast enam on aga ehk tähelepanu all programmi mõju sotsiaalse kaasatuse suurendamisele, jõudmine vähemate võimalustega ühiskonnagruppideni.

Toetatakse piiriülest koostööd ja professionaalide liikumist

Uus Loov Euroopa programm püüab arvesse võtta erinevaid valdkonnaüleseid arengutrende, nagu digi- ja rohepööre, samuti COVID-19 kriisi mõju sektorile. Programm on läbivalt seotud teiste Euroopa Liidu poliitikatega ning vastupidi – kultuuri- ja loomesektor on kaasatud ka teistesse Euroopa Liidu programmidesse. Seetõttu tasub valdkonnal otsida puutumust ka näiteks hariduse, koolituse ja noorte toetusprogrammiga Erasmus+, teadusuringute ja innovatsiooni raamprogrammiga Euroopa Horisont, uue Digitaalse Euroopa programmiga, Invest EU algatusega, erinevate struktuuri- ja investeerimisfondide või Euroopa Liidu väliskoostöö vahenditega. Tervikpilt Euroopa Liidu erinevatest toetusvõimalustest kultuuri- ja loomesektorile alles selgub.

Loov Euroopa programmi struktuur on siiski säilinud. Jätkuvalt jagunevad meetmed kolme alasuuna vahel: kultuur, MEDIA ja sektoriülene tegevussuund.

KULTUURI tegevussuunas toetatakse nii riikidevahelisi partnerlussuhteid, võrgustikke kui ka platvorme. Uuendusena töötatakse paremaks fookuseerimiseks eraldi välja valdkondlikud toetusmeetmed muusikasektorile, kirjanduse ja kirjastuste valdkonnale (sh tõlketootused) ning arhitektuuri ja kultuuripärandi jaoks. Valdkond-

likke meetmeid võib tulla teisigi, kui liikmesriigid programmi kestel seda soovivad. Samuti on oodata, et kultuuri väikeprojektide puhul väheneb kohustuslik kaasrahastusmäär ja ka halduskoormus saab taotlemisel olema kergem.

Eesti jaoks on olnud läbivalt oluline meie loomesektori reaalse ligipääs erinevatele toetusmeetmetele ja seetõttu on need arengud väga positiivsed. Seda tõestab ka fakt, et viimaste aastate jooksul on vaikselt, kuid stabiilselt kasvanud kultuuri alameetmes osalivate Eesti projektide maht, mis nüüdseks on võrreldes 2014. aastaga kahekordistunud. Osaleme üha enam ka juhtpartneri rollis, mis näitab võimekust suuri ja pikaajalisi rahvusvahelisi algatusi läbi viia. Edukad on olnud eriti muusikasektor, disain ja etenduskunstid. Kasvuruumi siiski veel on. Kultuuriministerium, kes on kultuuriprojekte kaasrahastusega aastaid toetanud, plaanib seda ka edaspidi.

Eesti edukate projektide maht on kahekordistunud

MEDIA tegevussuunas toetatakse audiovisuaalvaldkonna filmide koostööprojektide arendamist ning Euroopa filmide levi, festivale ja turgusid. Kuigi uues programmis püütakse veelgi rohkem keskenduda Euroopa konkurentsi tugevdamisele maailmas, jätkuvad loodetavasti seni hästi toimunud toetusmeetmed ka väiksematele tegijatele. Seda just seetõttu, et Eesti on läbi aastate olnud üks edukamaid väikeriikidest taotlejaid, mis on sektori arengule palju kaasa aidanud.

Loov Euroopa kolmanda, sektoriülese tegevussuuna all toetatakse innovatsiooni ja projekte, mis jäävad justkui valdkondade vahele. Prioriteediks on Euroopa uudis-meediasektori toetamine, ajakirjandusvabaduse, meediapluralismi ja meediapädevuse edendamine.

Lisaks kolmele alasuunale toetatakse Loov Euroopa programmi alt erinevaid üleeuroopalisi märgiseid ja algatusi. Üks mastaapsemad on Euroopa kultuuripealinade algatus, mille tiitlit kannab 2024. aastal ka Tartu.

PARIMAD PALAD

Johannes Lõhmus: filmikunsti ja -keele tundmaõppimine on väärt vahend kriitilise mõtlemise ja analüüsioskuse arendamisel Lk 7

Ilona Gurjanova: projekt õpetas väärtustama teiste kogemusi ja julgustas hullude ideedega välja tulema Lk 4

Loov Euroopa programm rahastas aastatel 2014–2020

- kultuuriprojekte 2,9 miljoni euroga,
- MEDIA projekte 4 miljoni euroga.
- Kokku sai Eesti kultuuri- ja filmivaldkond ligi 7 miljonit eurot.

Juhtkiri

Kultuuri ja loomemajanduse elu läheb edasi

Aasta 2020 läheb ajalukku COVID-19 pandeemiaga. Kas me kirjutame sellest või mitte, see ei muuda olukorda ja lõplikud viirusega kaasnevad mõjud majandusele, sealhulgas loomemajandusele, selguvad alles hiljem.

Üks jõige kiiremini pihta saanud sektoreid oli kultuur. Isegi halvimal unenäos poleks keegi osanud arvata, et üleöö on suletud piirid, keelatud kõik üritused ja lukku keeratud kogu meie elu.

Võttis mõned nädalad aega, kui meie hallidesse päevadesse ilmusid veebikontserdid, *online*-teatrietendused, virtuaaluurid muuseumides ja näitustel.

Loomemajanduse on oma tegemistes leidlikud ja väga paindlikud. Kui olukord muutub, siis alati leidub sellest ka väljapääs.

Kui sellest olukorrast midagi positiivset otsida, siis arvan, et nii kiire ja massiline digipööre poleks ilma maski sündinud ilma tekkinud nõudlusega.

Disainerite e-poed, kultuurielamuste loome ja pakumine veebis, koostööd toetavad digiplatvormid on tulnud selleks, et jääda.

Rahvusvahelistumine ja piiriülene koostöö ei nõudnud meilt mitte midagi rohkem kui sisselogimist Zoomi keskkonda ning seal toimuvatel kohtumistel osalemist.

Mitte kunagi varem pole tippeksperide kutsumine konverentsile olnud nii lihtne ja kerge kui nüüd, mil konverentsid on kas hübriidid või toimuvad täielikult *online*'is.

Muutunud keskkonnas luuakse uued reeglid ja sellisel hetkel on uutel tulijatel alati võimalus samuti suurde mängu sekku.

Arvan, et Eesti on siin kindlasti oodatud ja aktsepteeritud, et käivitada digiühiskonda ja majandust arendavaid protsesse, ning meie rahvusvahelised partnerid hindavad meie kogemusi.

Omast kogemusest saame kinnitada, et Loov Eesti loodud veebipõhine inkubatsiooniprogramm PESA Virtual Academy on tänu välisministeeriumi arengukoostöö programmile sel aastal täistuuridel töötanud lisaks Eestile ka Gruusias ja Moldovas. Eestis käivitus Briti Nõukogu toel Ida-Virumaa rahvusvahelise käsitöömeistrile PESA eriprogramm, mis lisaks ettevõtlusõppele arendab sihtrühma digioskusi ja toetab lõimumist. Pole ammu kohanud nii tänuväärset publikut kui need käsitööd viljelevad proudad.

Ilmselt on kultuuri- ja loomemajanduse valdkonna rahvusvahelistumisel tungiv vajadus toetusmeetmete järele.

Loov Euroopa programm on väärtuslik toetusmeede, mille toel kultuuri- ja loomemajanduse alal üleeuroopalist koostööd arendada. Meie roll on siin taotlejaid nõustada ja infot jagada. Väga mitmed programmist toetatud edukad projektid on leidnud tutvustamist ka selles lehes.

Selleks, et olla taotlemisel edukas, on väga suur tähtsus projekti ettevalmistamisel. Ka siin oleme astunud sammukese lähemale potentsiaalsetele projektijuhtidele-taotlejatele ja loonud koolituskava, mis õpetab kasutama tööriistu projektiidee läbitöötamiseks.

Loov Eesti missioon – Eesti loovus maailma – ilmestab meie eesmärke ja selles suunas liigume sihikindlalt edasi ka järgmisel aastal.

Püsi terved ja kasutage aega uute rahvusvahelistumise ideede arendamiseks.

Eva Leemet, Loov Eesti tegevjuht

MEDIA alaprogrammi edukas esimene ring

Anu Ernits,
LOOV EUROOPA MEDIA JUHT,
EESTI FILMI INSTITUUT

Eesti filmitööstus on viimastel aastatel palju kasvanud ja arenenud ning sellega seoses võiks arvata, et on arenenud ka võimekus Euroopast toetusi küsida ja suuremaid projekte ellu viia. Sellegipoolest on programmist ära toodavad toetussummad aastatega nii paika loksunud, et suurt muutust seal märgata pole.

Väga laialt üldistades võib öelda, et suurusjärgus 500 000 eurot aastas on see summa, mida Eesti filmitööstus jaksab Euroopast küsida ja kohapeal projektideks ära kulutada, nii et oleks võimalik tagada ka kaasrahastus ja omafinantseering. Regulaarseks on aastate jooksul kujunenud toetused filmilevitajatele Euroopa filmide maaletoomi-

seks, samuti toetused kohalike rahvusvaheliste filmiürituste korraldamiseks, milleks on Pimedate Ööde filmifestival ja filmitööstusüritus Industry@Tallinn&BE.

Arendustoetus filmiprojektidele on samuti stabiilne, toetus tuleb aasta jooksul paarile-kolmele üksikprojektile ja ühele-kahele firmale suuremahulisemaks filmiprojektide arendamiseks (paketitoetus). Huvitava erandi löi siin Eesti Vabariik 100 filmiprogramm, mis tõi valdkonda arvestatava hulga riiklikku lisaraha ja tekitas suurema hulga piisavalt rahastatud kvaliteetseid filmiprojekte, mis olid valmis MEDIA programmi toetusi küsima. Selle tõestuseks on fakt, et suurem osa EV100 filmiprogrammi filme on valminud EL MEDIA arendusrahadega, näiteks „Lotte ja kadunud lohed“, „Seltsimees laps“, „Võta või jäta“ jne. Kahjuks see, et rahasüst oli ühekordne, andis pärast EV100 lõppemist kohe tunda.

Lisaks tavapärastele toetustele ja huvitavatele filmiprojektidele tõi

Loov Euroopa möödunud periood valdkonda juurde ka päris palju uusi ja huvitavaid ettevõtmisi. Eesti Filmi Instituut osales partnerina Suurbritannia filmihariduse projektis „Film Education – From Framework to Impact“ (2018–2021). PÕFFi all tegutsev Just Film sai toetuse filmihariduse projektil „Learning Through Films“ (2015). MTÜ BE korraldas Ida-Euroopa ja Vene filmiproduktentidele suunatud koolitust „Producers' Workshop Baltic Bridge East by West“ (2015–2016), mis oli väga unikaalne üritus ühendamiseks Vene ja Euroopa filmitööstusi.

Eesti filmitööstus võib jätkuvalt uhke olla oma võimekate produktentide, ürituste juhtide ja projektikirjutajate üle. Euroopa Liidu ühe kõige väiksema riigi suutlikkus sel määral Euroopa filmitööstuses kaasa rääkida äratub üha enam tähelepanu mitmel pool Euroopas ja ka kaugeimal. Suurt rolli selles mängivad Loov Euroopa MEDIA programmi toetused.

Loov Euroopa statistika 2014-2020

Aasta	Toetuse saaja	Toetuse liik	Summa	
2014	EESTI JOONISFILM OÜ	Arendustoetus / Lotte ja tuldurskav lohe	60000	
	METEORIIT FILM OÜ	Arendustoetus / Põhjala Instinkt	50000	
	NAFTA FILMS OÜ	Arendustoetus / Supilinna Sala-selts	30000	
	NUKUFILM OÜ	Arendustoetus / Paketitoetus	152000	
	ALLFILM OÜ	Arendustoetus / Paketitoetus	180000	
	HOMELESS BOB PRODUCTION OÜ	Arendustoetus / Paketitoetus	180000	
	BE MTÜ	Baltic Event	70000	
	BE MTÜ	Producers' Workshop Baltic Bridge East by West	73477	
	PIMEDATE ÖÖDE FILMIFESTIVAL MTÜ	18. Pimedate Ööde Filmifestival	63000	
	PIMEDATE ÖÖDE FILMIFESTIVAL MTÜ	Learning Through Films	56547	
	Acme Film OÜ	Automaatne kinolevi	30296	
	Estinifilm OÜ	Automaatne kinolevi	20220	
	AURUM DISTRIBUTION OÜ	Automaatne kinolevi	1380	
	ACME FILM OÜ	Valikuline kinolevi	5300	
	ESTINFILM OÜ	Valikuline kinolevi	26500	
	Must Käsi 2 OÜ	Valikuline kinolevi	27200	
	Menufilmid OÜ	Valikuline kinolevi	5300	
2015	VESILIND OÜ	Arendustoetus / Tule tagasi vabana	25000	
	A FILM EESTI OÜ	Arendustoetus / Sipsik	60000	
	FACTORY OÜ	Arnedustoetus / Purjetamine vabadusse	50000	
	BE MTÜ	Producers' Workshop Baltic Bridge East by West	73477	
	BE MTÜ	Baltic Event	70000	
	PIMEDATE ÖÖDE FILMIFESTIVAL OÜ	19. Pimedate Ööde Filmifestival	63000	
	Acme Film OÜ	Automaatne kinolevi kokku	48317	
	Estinifilm OÜ	Automaatne kinolevi kokku	44558	
	Must Käsi 2 OÜ	Automaatne kinolevi kokku	11025	
	A-One Films Estonia OU	Valikuline kinolevi	16600	
	ESTINFILM OÜ	Valikuline kinolevi	35900	
	Must Käsi 2 OÜ	Valikuline kinolevi	19600	
	Menufilmid OÜ	Valikuline kinolevi	3000	
	2016	LUXFILM OÜ	Arendustoetus / Eia jõulud Tondikakul	30000
		AMRION OÜ	Arendustoetus / Paketitoetus	170000
		PIMEDATE ÖÖDE FILMIFESTIVAL OÜ	20. Pimedate Ööde Filmifestival	75000
		BE MTÜ	Baltic Event	70000
Acme Film OÜ		Automaatne kinolevi kokku	53169	
Estinifilm OÜ		Automaatne kinolevi kokku	68180	
Bestfilm OÜ		Automaatne kinolevi kokku	8303	
Must Käsi 2 OÜ		Automaatne kinolevi kokku	11983	
Menufilmid OÜ		Automaatne kinolevi kokku	4300	
A-one Film OU		Valikuline kinolevi	11300	
ESTINFILM OÜ		Valikuline kinolevi	24200	
IKIRU OÜ		Valikuline kinolevi	5300	
PUNCH DRUNK FILMS OÜ		Valikuline kinolevi	3000	
Menufilmid OÜ		Valikuline kinolevi	24900	
Bestfilm OÜ		Valikuline kinolevi	3000	

Aasta	Toetuse saaja	Toetuse liik	Summa	
2017	TRAUMFABRIK OÜ	TV Levi / RODEO	58000	
	BALTIC FILM PRODUCTION OÜ	Arendustoetus / Viimane Reklivia	25000	
	PIMEDATE ÖÖDE FILMIFESTIVAL MTÜ	21. Pimedate Ööde Filmifestival	75000	
	BE MTÜ	Baltic Event	80000	
	Acme Film OÜ	Automaatne kinolevi kokku	32334	
	A-one Film OU	Automaatne kinolevi kokku	3500	
	Estinifilm OÜ	Automaatne kinolevi kokku	67020	
	Bestfilm OÜ	Automaatne kinolevi kokku	3950	
	Must Käsi 2 OÜ	Automaatne kinolevi kokku	8500	
	ESTINFILM OÜ	Valikuline kinolevi	11700	
	A-one Film OU	Valikuline kinolevi	25600	
	Must Käsi 2 OÜ	Valikuline kinolevi	19600	
	Menufilmid OÜ	Valikuline kinolevi	6000	
	Bestfilm OÜ	Valikuline kinolevi	5300	
	2018	FILM TOWER OÜ	Arendustoetus / Skype	25000
		METEORIIT OÜ	Arendustoetus / Paketitoetus	148500
		PIMEDATE ÖÖDE FILMIFESTIVAL MTÜ	22. Pimedate Ööde Filmifestival	75000
MTÜ BE		Baltic Event	105000	
Acme Film OÜ		Automaatne kinolevi kokku	47285	
A-one Film OU		Automaatne kinolevi kokku	9400	
Estinifilm OÜ		Automaatne kinolevi kokku	66053	
Bestfilm OÜ		Automaatne kinolevi kokku	10780	
Must Käsi 2 OÜ		Automaatne kinolevi kokku	13829	
Tespi OÜ		Automaatne kinolevi kokku	6223	
ESTINFILM OÜ		Valikuline kinolevi	20000	
A-one Film OU		Valikuline kinolevi	17000	
Must Käsi 2 OÜ		Valikuline kinolevi	2600	
Tespi OÜ		Valikuline kinolevi	2600	
Bestfilm OÜ		Valikuline kinolevi	4800	
2019		HOMELESS BOB PRODUCTIONS OÜ	Arendustoetus / Paketitoetus	175000
		MAAGILINE MASIN OÜ	Arendustoetus / Tallinn Pöleb	25000
	TASKA FILM OU	Arendustoetus / O2	50000	
	STELLAR FILM OU	Arendustoetus / Tagurpidi torn	30000	
	PIMEDATE ÖÖDE FILMIFESTIVAL MTÜ	23. Pimedate Ööde Filmifestival	75000	
	MTÜ BE	Baltic Event	105000	
	TESPI OU	Automaatne kinolevi kokku	24160	
	A-one Film OU	Automaatne kinolevi kokku	21562	
	Estinifilm OÜ	Automaatne kinolevi kokku	55685	
	Bestfilm OÜ	Automaatne kinolevi kokku	16228	
	Must Käsi 2 OÜ	Automaatne kinolevi kokku	25219	
	Acme Film OÜ	Automaatne kinolevi kokku	48670	
	2020	PIMEDATE ÖÖDE FILMIFESTIVAL MTÜ	24. Pimedate Ööde Filmifestival	75000
		MTÜ BE	Baltic Event	105000
		Nukufilm OÜ	Lumehelvest otsimas	60000
		Eesti Rahva Muuseum	Me-Mind	73352
			Kokku	4054782

Loov Eesti leht

Peatoimetaja: Tiiu Allikmäe

Väljaandja: Loov Eesti, Telliskivi 60a, Tallinn

Tegevjuht: Eva Leemet

Tel: 501 2558

info@looveesti.ee

www.looveesti.ee

Ajalehe kujundas Ekspress Meedia erilahenduste- ja sisuturunduse osakond

www.looveesti.ee

Kristiina Urb,
LOOV EUROOPA KULTUUR

Loov Euroopa alameetme Kultuur projektide maht on kahekordistunud

Loov Euroopa programmil on lõppemas selle rahastusperioodi viimane aasta, uus rahastusperiood algab 2021. aastal ja seega on paras aeg teha lõppeva perioodi kohta mõned kokkuvõtted.

Perioodile tagasi vaadates võime rõõmuga märgata positiivset trendi, et Loov Euroopa Kultuuri alameetmes osalevate Eesti projektide maht on programmiperioodi jooksul stabiilselt kasvanud. Mahuliselt saab öelda, et võrreldes perioodi algu-

sega 2014. aastal on praeguseks Kultuuri alameetmes osalevate Eesti projektide maht kahekordistunud. Kultuurivaldkondadest on siiani elluviidavate projektide seas olnud kõige enam esindatud ja edukamad muusikasektor, disain ning etendus-

kunstid. Samuti on perioodi jooksul saanud rahastust erinevad kirjandustölgete projektid, ka viimasest kirjandustölgete taotlusvoorstuli Eestisse edukas projekt.

Rõõm on näha ka seda, et Loov Euroopa programmi võimalusi on märganud ka akadeemilised asutused, mis samuti Eesti kultuurivaldkonna arendamisega tegelevad. Näiteks on mitmes Loov Euroopa

algatustes edukaks projektipartneriks Tartu Ülikool. Loodame, et uuel programmiperioodil saavad ka teised akadeemilised asutused Loov Euroopa programmi toel kultuurivaldkonnale olulisi teadmisi Euroopas laiemalt jagada.

Selleks, et Loov Euroopa võimalusi maksimaalselt Eesti kultuurivaldkonna arengu hüvanguks rakendada ning et tulevikus Eestist üha enam

kvaliteetseid ja rahastust saavaid projekte tuleks, plaanib Loov Euroopa Kultuuri Eesti kontaktpunkt uuest aastast ka koolituste seeriat, mis aitab Eesti taotlejatel oma projekte ning taotlusi paremini ette valmistada. Täpsem info koolituste teemade ja aegade kohta ilmub Loov Euroopa kodulehel ning meie Facebooki lehel. Jääme uut programmiperioodi ja projekte Eestist põnevusega ootama.

Partnerid kultuurikoostöö väiksemahulistes koostööprojektides

Toetatakse 60% ulatuses

Aasta	Organisatsioon	Projekt	Summa
2015	EESTI KUNSTIMUUSEUM	Muuseum kui tööriist (TRANSLocal: Museum as toolbox)	33441,00
2015	EESTI RAHVUSRINGHAALING	Rostrum+	7198,00
2015	MTU VALGUSFESTIVAL	Balti valguskett (Baltic Light Chain)	35556,60
2016	SHIFTWORKS OU/Musiccase OÜ/TMW	Indie-klassikaline (C3M1C Club Contemporary Classical Subset Indie Classical: Events, Outreach, Network and Development)	2750,00
2016	SIHTASUTUS EESTI KUNSTIMUUSEUM	Unustatud pärand - digitaalne Euroopa avangard (Forgotten Heritage – European avant-garde art online)	48772,38
2016	TARTU ULIKOOL	Euroopa muusikainkubaator (European Music incubator)	24567,89
2016	TARTU ULIKOOL	Digitaalne käsitöö kogukonna teenistuses	34425,00
2017	OU PAIKE JA PILV	Minu väike raamatukogu (Our Little Library: Let's meet children's authors and illustrators)	25980,00
2017	TALLINNA PABERIKODA OU	Laste Kõrtrüki töökoda (CREATIVE MAKERS: kids' fablabs for letterpress and printing)	32088,00
2017	EESTI KOORUHING	Päästa koorilaul kontserdisaalist välja (Sing outside the box)	113500,13
2017	SHIFTWORKS OU/TMW/Musiccase	Keychange	31340,00
2017	OSAUHING ERP	Muusikaline teekond Hansateel (The Hanseatic Way: a Musical Journey Through)	6500,00
2017	MITTETULUNDUSUHING MUUSA KAPRIIS	Inspiratsiooni allikad (Areas of Inspiration)	33315,00
2017	JAZZKAARE SOPRADE UHING	Lapsed jazzis (KIDS CAN)	46752,00
2018	SIHTASUTUS EESTI TANTSUAGENTUUR	Esinemiskunst maapiirkondades (SPARSE)	12000,00
2018	EDGERYDERS OU	Euroopa Linnamängude disainerite kool (TRUST IN PLAY)	41006,16
2018	MITTETULUNDUSUHING ANSAMBEL U	Avastades noori Euroopa heliloojaid (For by Four)	32910,00
2018	SOLTUMATU TANTSU UHENDUS	Uued väljendusvõimalused (Moving Digits: Augmented Dance for Engaged Audience)	60000,00
2018	MTU TEINE TANTS	Mõttestame küllaliskust (MORE THAN THIS)	33367,00
2018	MITTETULUNDUSUHING TALLINNA ULIKOOLI SUMFOONIAORKESTER	Muusika Euroopa ülikoolides (ENUO Network)	30000,00
2018	MUUSIKUTE TAIENDOPPE KESKUS	Uuendame klassikalist muusikat (The Bridge)	27224,67
2019	FINES TANTSUTEATER	Üle 45 aastaste tantsijate kogemused (BET - Body, Experience, Time through 45+ dancers)	192000
2019	EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU	Avalikud digiraamatukogud (Open Digital Libraries for creative users)	62864,64
2019	TALLINNA LINNAMUUSEUM	Vähemusrahvuste kaasamine (Agents of change: Mediating Minorities)	28326
2019	MUSIC ESTONIA	Väikeste festivalide kiirendi (Small Festivals Accelerator. A new model for the sustainable development of small festivals in peripheral areas)	22592
Kokku			1018476

Partnerid kultuurikoostöö suuremahulistes projektides

Toetatakse 50% ulatuses

Aasta	Organisatsioon	Projekt	Summa
2014	RAHVUSARHIIV	Kogukond kui võimalus (Community as Opportunity)	99350,00
2014	MITTETULUNDUSUHING VAT TEATER	PLATFORM shift+	121620,00
2014	EESTI DISAINERITE LIIT MTU	"Inimlikud linnad" (Human Cities Challenging the City Scale)	104200,00
2014	EESTI TARBEKUNSTI JA DISAINIMUUSEUM	Keraamika ja selle dimensioonid (Ceramics and Its Dimensions)	21486,00
2015	OSAUHING ERP	Euroopa mobiilne barokkadeemia (EUBO Mobile Baroque Academy (EMBA))	93545,00
2015	MTU TEINE TANTS	Urban Heat	43977,09
2016	SIHTASUTUS EESTI FILHARMOONIA KAMMERKOOR	Võrgustik ULYSSES (ULYSSES NETWORK)	26998,33
2017	SIHTASUTUS EESTI KONTSEERT	The BIG BANG PROJECT - An Adventurous Music Project for Children	47924,24
2018	SHIFTWORKS OU/Musiccase/TMW	Keychange	98800,00
2018	MITTETULUNDUSUHING VAT TEATER	PLAYON!	484215,00
2018	EESTI RAHVA MUUSEUM	Mõõjuga muuseumid (MOI! Museums of Impact)	24900,00
2018	MITTETULUNDUSUHING MUSIC ESTONIA	Muusikainnovatsiooni keskus (Hub for exchange of music innovation in Central and South-eastern Europe (HEMI))	99671,00
2018	SIHTASUTUS KUNSTIHOONE	Kultuuripärandi taaselustamine (BEYOND MATTER - Cultural Heritage on the Verge of Virtual Reality)	152635,00
2018	EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU	Vanade raamatute digiteerimine (eBooks-On-Demand-Network Opening Publications for European Netizen (EODOPEN))	129721,00
2018	TARTU ULIKOOL	Vanade raamatute digiteerimine (eBooks-On-Demand-Network Opening Publications for European Netizen (EODOPEN))	144439,00
2018	OSAUHING ERP	GoFBaroque	14167,01
2019	EESTI DISAINERITE LIIT MTU	Inimlikud linnad (HUMAN CITIES - Creative works with small and remote places)	89000
Kokku			1796649

Partnerid platvormide taotlusvoorus

2017	Museum of Estonian Architecture
2017	MTÜ Tallinna Kitarrifestival
2017	MITTETULUNDUSUHING MUSIC ESTONIA
2018	Museum of Estonian Architecture
2018	MTÜ Tallinna Kitarrifestival
2018	MITTETULUNDUSUHING MUSIC ESTONIA
2019	Museum of Estonian Architecture
2019	MTÜ Tallinna Kitarrifestival
2019	MITTETULUNDUSUHING MUSIC ESTONIA
2019	TALLINNA TEHNKAULIKOOL

Kirjandustölked

Aasta	organisatsioon	Summa
2014	AKTSIASELTS VARRAK	16248,10
2016	AKTSIASELTS VARRAK	20270,30
2019	OÜ PAIKE JA PILV	59 999,00 €
Kokku		96517,4

Ükski loomeprojekt ei pea rahastuseta jääma

Ruth Pallo,
FINORA CAPITAL

Loomesektor ei erine ülejäänud majandusest kuigi palju. See on küll spetsiifiline ja majandusliku kasu saabumine võib muude valdkondadega võrreldes rohkem aega võtta, mis aga ei tähenda, et loomeäri kuidagi vähem äri oleks.

Loomulikult ei suudaks paljud kultuurivaldkonnad riiklike toetusteta ellu jääda, ent näiteks Viljandi Folk on isegi pärimuskultuuri hästi toimetulevaks majandusaruks pööranud. Sarnaseid näiteid on teisi ning ammu pole enam nii, et loomesektor vaid annetusi ja tagasta-

matut rahastust ootab.

Siiani on loomeprojektid sõltunud riiklike rahastajate ja hooandjate tahtest. Paljud ideed on leidnud vajaliku kapitali, suurem osa on aga jäänud toetuseta. Enam mitte.

Finora Capital on turule toonud loomelaenu, mis on suunatud kultuuri- ja loomesektoris tegutsevatele väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele, näiteks audiovisuaalsektor (filmid, telesaated, animafilmid, videomängud ja multimeedia), festivalide korraldamine, muusika, kirjandus, arhitektuur, arhiivid, raamatukogud ja muuseumid, kunstikäsitöö, kultuuripärand, disain, näitekunst, kirjastamine, raadio ja kujutatav kunst.

Loomelaenu aitab projekti ellu viia ka siis, kui riiklikel otsustajatel ja fännidel raha otsa saab. Maksimaalne laenusumma on 250 000 eurot ja laenuperiood kuni 60 kuud. Laenuintress on kuni 1,33% kuus (kuni 16% aastas) ning tagatiseks sobib eraisiku või juriidilise isiku käendus. Mõistagi hindab laenuandja projekti riskantsust ja ettevõtte võimekust laenuperioodi või projekti lõppedes laen tagasi maksta.

Kuna loomesektorit tulud (ja kulud) on paljude teiste ärivaldkondadega võrreldes raskemini prognoositavad, siis on Finora loomelaenu maksegraafik paindlik. Laenu põhiosa võib tagastada alles projekti teostumisel, jooksvalt tuleb maksta

vaid intressi. Loomulikult saab laenu ka ennetähtaegselt tasuta tagastada.

Laenu on rohkelt kasutusvõimalusi: projekti alustamine või laiendamine, põhivara soetamine ja käibevarade finantseerimine. Laenu sobib hiilgavalt projektidele, mille toetused makstakse välja alles pärast projekti lõppemist.

Programm „Loov Euroopa“ (2014–2020) ning Euroopa Komisjon ja Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fond eraldasid 251 miljonit eurot finantsmehhanismi jaoks, mida kasutatakse üle Euroopa tagatisena finantsvahendajatele, kes pakuvad kultuuri- ja loomesektorit rahastust.

Eestis seisab loomelaenu taga Finora Capital, esimene Fantsinspeksiooni tegevusloaga krediidandja Eestis. Finora meeskonnal ja omanikel on rohkem kui 75 aastat rahvusvahelist kogemust nii panganduses, liisings, ettevõtete finantsosakondades kui ka rahvusvahelistes rahandusorganisatsioonides. Nüüd on Finora otsustanud oma kogemuse ka loomemajanduse vankri ette rakendada, seda enam, et tegemist on ka Eestis jõuliselt areneva ning elukeskkonna jaoks hädavajaliku majandusharuga.

Loomelaenu kohta saab lähemalt lugeda ja taotluse esitada aadressil www.loomelaenu.ee.

FINORA CAPITAL EIF

www.loomelaenu.ee

Kultuuri- ja loomesektorite garantiide saab rahalist toetust Euroopa Liidu programmist „Loov Euroopa“.

Tegemist on finantsteenuse reklaamiga. Tutvu finantsteenuste tingimustega aadressil: www.finoracapital.eu ning vajadusel konsulteerige asjatundjaga.

Made Luiga (Mudlum) võitis Euroopa kirjandusauhinna 2020 teosega „Poola poisid”.

Auhinnad kinnistavad Euroopa väärtusi

Tiiu Allikmäe,
LOOV EUROOPA

Kooskõlas Euroopa kultuurivaldkonna tegevuskavaga toetab Euroopa Komisjon mitmesuguseid tegevusi, algatusi ja auhindade väljaandmist, millega suurendatakse teadlikkust Euroopa kultuuri ja pärandist ning premeeritakse tiptasemel saavutusi.

Üks olulisemaid filmivaldkonna tunnustusüritusi Euroopas on igaaastane **European Film Awards**, mida korraldab Euroopa Filmiakadeemia. Sarnaselt Ameerika Filmiakadeemiale ja Oscari-galale on ürituse eesmärk esile tõsta parimaid filme, näitlejaid ja filmivaldkonna professionaale.

Euroopa Parlamendi ja Euroopa Filmiakadeemia ühisalgatus **Lux Film Prize** on auhind Euroopa filmidele, mille on välja valinud publik ise.

Euroopa Liit peab kultuuripärandi säilimist väga oluliseks. **Europa Nostra / Euroopa kultuuripärandi** auhind asutati 2002. aastal.

Eestist on selle auhinna pälvinud Niguliste muuseumis asuva Rode altari uurimine ja konserveerimine, maaehitiste omanike programm (*grand prix*), Tallinna Lennusadam (*grand prix*), Tallinna Raekoja konserveerimine (medal) ning uuring ajaloolistest tuletornidest Eestis. 2020. aastal pälvis Paks Margareeta multimeediakonkursi „Heritage in Motion” digitaalse kultuuripärandi auhinna ning TYPÄ trüki- ja paberkunstikeskus innovaatilise lahenduse eest kultuuripärandi säilitamisel eripreemia ILUCIDARE.

Kuni 2018. aastani anti välja

Euroopa **piirideülese muusiku auhinna EBBA**, 2013. aastal pälvis selle Eestist Ewert and The Two Dragons. Hiljem muutus see auhind **Music Moves Europe talendiauhinnaks**.

Arhitektide tööd tunnustatakse **Mies van der Rohe auhinnaga**. Viimase ajal on auhinnale nomineeritud näiteks Eesti Rahva Muuseumi hoone Tartus (DGT architects. Dorell. Ghotmeh. Tane), Eesti Kunstiakadeemia õppehoone (KUU arhitektid), Filmimuuseum (BOA), Eesti kommunismiohvrite memoriaal (Arhitektuuribüroo JVR; Ninja Studio; Studio Truus).

Noorte talentide tunnustamiseks loodi vastavad auhinnad arhitektuuri- ja muusikavaldkonnas.

Euroopa kirjandusauhinna jagatakse aastast 2009. Euroopa riigid on jagatud kolme ossa ja igal aastal pälvis selle üks alustav autor

kolmandikust riikidest. Eestist on selle auhinna saanud 2015. aastal Paavo Matsin raamatuga „Gogoli disko” ja 2020. aastal Mudlum (Made Luiga) raamatuga „Poola poisid”.

Juba 30 aastat on euroopalikke väärtusi tähistatud **Euroopa kultuuripealinnade** valimisega. 2024. aastal on senisest veelgi enam põhjust külastada Tartut, Euroopa kultuuripealinna, mille ettevalmistused on juba täies hoos.

Programmi jooksul on katsetatud ka mitmeid ajakohaseid lahendusi. Näiteks võib tuua pagulaste integreerimisele ja Lääne-Balkani riikidega koostööle suunatud taotlusvoorusid, muusikavaldkonnale suunatud programmi Music Moves Europe, korraldatud on uuringuid ja viidud läbi pilootprojekt **i-Portunus** loomeinimeste liikuvuse soodustamiseks.

Eesti Disainerite Liidu projekt muudab avalikku ruumi elamisväärsemaks

Andre Tamm

Eesti Disainerite Liidu projekt „Inimlikud linnad” („Human Cities”) asutati 2006. aastal interdistsiplinaarse kogemusvahetuse platvormina, mis tegeleb avaliku ruumi elamiskõlblikkusega, kasutades innovatsiooniks osaluspõhist disaini.

Alates 2008. aastast on Euroopa Liit platvormi kolm korda rahastanud. Selle abil on ühtlustatud lähenemisviise, loodud mitmetele linnadele võimalusi innovaatilisteks kunsti- ja disainiprojektideks, loodud võrgustikke ning jagatud ühiseid väärtusi. „Inimlikud linnad” on kavandatud erinevatele program-

midele, millest esimene oli „Inimlikud linnad – hetkeseis” („Human Cities – State of the Art”) alates novembrist 2014 kuni septembrini 2015. Järgnesid eksperimentaalsed töötoad aastatel 2015–2017, kasutajakogemuse analüüs, üldise teadlikkust mõjutavate tegurite kaardistamine. 2018. aasta Disainiöö lõpuüritusel ja näitusel esitleti projekti tulemusi. Märtsis 2015 toimus Saint-Étienne’is rahvusvaheline konverents „Crossroads 2015” ja urbanistlikud töötoad.

Koostööprojekti raames töötas eestipoolne tiim välja lõõgastusliku iseloomuga puhkekapsli HÄLO, mis oli planeeritud rahvarohketesse kohtadesse linnaruumis, nagu lennujaamad, avalikud sise-pargid, moodsad kaubanduskes-

Fotod: EDL-i arhiiv

Puhkekapsel HÄLO oli planeeritud rahvarohketesse kohtadesse linnaruumis võimaldamaks pausi linnamelust.

kused ja büroohoonete aatriumid. Idee sisuks oli võimaldada inimestele pausi linnamelust ja kiirendatud taastumist vaimsest ülepingest.

HÄLO propageeris puhkehetke ja lõõgastumise olulisust vaimse ja füüsilise tervise hoidmisel ning demonstreeris disaini osatähtsust kõrgetasemelise füüsilise ja sensoorse keskkonna loomisel.

HÄLO-le eelnes hüpikhotelli loomine Muhu saarele festivali „Juu Jääb” raames.

Eesti Disainerite Liidu president Ilona Gurjanova leidis, et ilma toetuseta on selliseid projekte ellu viia väga keeruline, kuna tegemist on tavapäratu ettevõtmisega. Avalikuse veenmiseks selle innovatiivse projekti vajalikkuses pidid nad valmistama prototüübi, seda potentsiaalsete kasutajatega testimise ja korraldama küsitlusi, et välja selgitada vajaduste täpsem sisu.

„Rahvusvaheline koostöö selle projekti puhul sujus erakordselt hästi. Meist kasvas välja n-ö suur pere ühiste väärtushinnangutega

ja paljudel meist on ka sarnane taust. Tegemist oli arhitektide, urbanistide ja disaineritega või nende esindusorganisatsioonidega. Meil on õnn sama võrgustikuga koostööd jätkata ja viia ellu projekt „Human Cities – Creative works with small and remote places” (2020),” avaldas Gurjanova rahulolu koostööga ning rõõmustas, et projekt õpetas tiimitööd tegema ja väärtustama teiste kogemusi ning julgustas hullude ideedega välja tulema. Ta hindas kõrgelt projekti tohutut demokraatlikkust, kus kõik olulised otsused arutati koos läbi või pandi hääletusele. Nii sai vastavalt partnerite soovile muudetud ka väljaantava raamatu kujundust. Lisaks loominguks poolele ja sotsiaalsele läbikäimisele oli ka range raamatupidamislik pool ja aruandlus, mis vaatamata soovile bürokraatiat vähendada oli siiski ajamahuks tegevus.

Gurjanova tõi välja, et sellistes rahvusvahelistes projektides osalemine on ainulaadne võimalus oma võimete proovilepanekuks ja enesetäiendusteks ning sarnaste vaadete inimestest sõpruskonna loomiseks, ja võttis teema kokku sõnadega: „Tähtis on üksteise täiendamise ja õppimise aspekt. Olles rahvusvahelistes projektides aastaid tegutsenud, peab tõdema, et mastaap on teine kui Eestis, kuigi paljud kohalikud projektid on ka väga professionaalselt läbi viidud. Eestlaste ja üldse põhjamaade täpsus on kiiduväärt omadus võrreldes näiteks Lõuna-Euroopaga.”

Eesti Kooriühing otsis uusi väljendusvahendeid

Andre Tamm

Eesti Kooriühingu projekti „Sing Outside the Box” (2017) eesmärkideks oli leida uusi muusikalisi väljendusvahendeid, luua seoseid muusika ja teiste kunstiliikide vahel, kaasata suuremat kuulajaskonda, viies muusika tavapärasest esinemiskohtadest välja, ning võtta kasutusele innovaatilisi ideid, tehnoloogiaid ja metoodikaid, mis oleksid tulevikus rahvusvaheliselt kasutatavad.

Jälgiti kooslaulmise mõju noortele. Osa kooriproovidest, repertuaarist, esinemistest viidi uuele tasemele, mis vastaks paremini noorte ootustele. Projekt katsetas innovaatiliseid publiku kaasamise ja arendamise meetodeid EuroChoiri sessioonil, erinevates töötubades ja kontsertidel Tallinnas peetud festivalil Europa Cantat.

„Tänu toetusele sai Eestis korraldada seni suurima osalejate arvuga muusikafestivali Europa Cantat, kus esindatud 6639 inimest, 51 riiki ja 6 maailmajagu. Suure sündmuse raames toimus Eestis 184 kontserti Tallinnas ja mujal,” kiitis Eesti Kooriühingu tegevjuht Kaie Tanner ideede õnnestumist. Kaasati Eesti parimaid muusikuid (ERSO, Estonian Voices, Vox Clamantis, Eesti Filharmoonia Kammerkoor, Eesti Rahvusmeeskoor jpt). Lisaks sai Eesti publik kuulata maailma muusikatippe Euroopast Aasiani.

Fotod: Vahur Lõhmus

Pärt ja Kaljuste. Üheks festivali Europa Cantat tipp hetkeks oli Arvo Pärdi „Te Deumi” ettekanne ligi 300 laulja ja ERSO esituses ning dirigent Tõnu Kaljuste juhatusel.

„Meie projekti „Sing Outside the Box” idee oli laiendada kuulajate ringi, viia muusika linnaruumi ja ebatavalistesse kontserdikohadesse võimalikult kuluefektiivselt. Otsisime lisaks tavalistele kontsertidele innovaatilisi väljendusvahendeid, mis väljuksid igapäevase muusikategemise ja -kuulamise piiridest,” kirjeldas Tanner projekti, mille raames toimus festivalil palju üritusi.

Village Harmony kontsert. Meeskonnale toimusid koolitused eri kultuuritraditsioonidest tulenevate probleemide lahendamiseks.

Hulk kontserte, *flashmob*'e ja *pop-up*-esinemisi viidi muu hulgas Viimsi vabaõhumuuseumisse, Vabaduse väljakule, Raekoja platsile, Piiskopi vaateplatvormile, Taani Kuninga aeda, Tornide väljakule, parkidesse ja tänavatele. Katsetati muusikalist kobarkino süsteemi, kus Kultuurikatla saalides jooksis paralleelselt kolm erinevat kontserdiprogrammi ning inimesed said saalide vahel liikudes endale meelepärase esineja ja kava valida.

Raekoja platsil kõlas igapäevane ühislaulmine rahvaga, mida vedasid Soome džässimprovisator Merzi Rajala ja muusikud.

Tanneri hinnangul poleks ilma toetuseta nii suures mahus ideid ellu viia saanud, kuna uute innovaatiliste võimaluste otsimine ja leidmine eeldab hulga välislektorite, -koolitajate ja -korraldajate osalust ning enamat rahvusvahelist koostööd, mis tähendab suuremaid kulusid.

Huvitav ja kasulik koostöö eri riikide organisatsioonide vahel sujus hästi. Eesti Kooriühingule oli abiks Euroopa Kooriühing, mis aitas rahvusvahelise suurürituse korralda-

mist *know-how*'ga. Viljakalt kulges koostöö projektipartneritega Soomest ja Hollandist.

Tanneri sõnul õpiti projektist rahvusvahelist koostööd erinevast kultuuriruumist inimestega. „Kultuuritraditsioonid on riigiti erinevad ning peamiselt oleme harjunud Euroopa töö- ja elustiiliga. Seekord toimusid meeskonnale eraldi koolitused eri kultuuritraditsioonidest tulenevate probleemide lahendamiseks, mis oli väga hariv. Arendav oli suure, paljurahvuselise meeskonna juhtimine. Festivalil töötas üle 150 inimese, enamik väljastpoolt Eestit. Esimest korda võttis kooriühing projekti raames tööle rahvusvahelise praktikandi, Aix-en-Provence'i poliitikauringute instituudi tudengi, kes suhtles festivalikülalistega ja tänu kellele muutusid meie töökoosolekud ingliskeelseks.”

Teistele organisatsioonidele soovib Tanner olla julge uute algustega, tegevustega, kogemuste omandamisega, mis võib alguses tunduda hirmutav, kuid avab huvitavaid võimalusi ja perspektiive.

Muusikafestivali Europa Cantat tõi siia kokku 6639 inimest (osavõtjad, dirigendid, heliloojad, esinejad, instrumentalistid, vabatahtlikud, meeskond). Tegemist oli väga suure sündmusega, mille eelarve oli 2,3 miljonit eurot ja mille raames toimus üle Eesti:

- 184 kontserti nii Tallinnas kui ka mujal (Viimsis, Haabneemes, Türil, Keilas, Kostiveres, Kosel, Pärnus, Tartus ja Laagris);
- 63 ateljeed ehk õpituba;
- 43 sessiooni dirigentide ja heliloojate programmis;
- 27 kirjastuse, ettevõtte ja muusikaorganisatsiooni osalusega EXPO, kus osavõtjatele esines 9 külaliskoori ja -ansambli, 15 Eesti koori ja ansambli ning 6 orkestri ja instrumentaalansambli.

Tallinna Kunstihoone toob virtuaalreaalsuse kunstisaali

Andre Tamm

Tallinna Kunstihoone projekt „Teispool mateeriat” („Beyond Matter”) algas Karlsruhe kunsti- ja meediakeskuse ZKM Herz-Labi, Tallinna Kunstihoone ja kaasaegse kunsti keskuse Tirana Art Labi koostöös 2019. aastal. Mitmeaastane projekt hõlmab residentuure, näituste korraldamist ja kataloogi väljaandmist. Residentidelt oodatakse kunstiteose või teoreetilise idee valmimist seoses projekti tuumküsimustega.

Kuidas saaksid virtuaalreaalsuse tööriistad ja digiteerimine panustada erinevatesse materiaalsusega tegelevatesse kunstipraktikatesse ning võimaldada nende loomist muude vormidega, nagu kogemine, visualiseerimine, kujutlusvõime, meelttega tajumine, ruumiline õhustik või vaimsus? Eesmärk on kõnetada publikut, kes nendest temadest huvituvad, ja

vahendada kontakte virtuaalreaalsuse tehnoloogia kasutamiseks.

„Loov Euroopa toetus on aidanud meil alustada pika projekti elluviimist, mis hõlmab erinevaid komponente. Kuigi me oleme alles projekti varajases staadiumis, tunneme suurt rõõmu võimaluse eest luua platvorm, millel on pikaajaline mõju virtuaalreaalsuse ja kultuuripärandi loomisele Eestis,” ütles projektijuht Karolin Nummert.

Hetkel pannakse koostöös Karlsruhe kunsti- ja meediakeskuse ZKM Herz-Labi kuraatori Lívia Nolasco-Rózsásaga kokku suurt rahvusvahelist näitust, mis uurib virtuaalse reaalsuse ning digitaalsete liideste mõju inimeste ruumitajule ja infovahetusele. Septembris algas esimene residentuur, kuhu kutsuti kunstnik Dennis Dizon. Oktoobris korraldas ta Tallinnas kaks avalikku üritust: kuraatoritöötoa, milles osalejaid kutsuti üles kirjeldama ning looma ühist rituaali füüsilise ja virtuaalse ruumi vahel, ning ettekande, kus andis ülevaate oma tegevustest residentuuri ajal. Den-

nis reisis kahe kuu jooksul Eestis palju ringi ja filmis siniseid püha-paiku, mida uurib, lähtudes seostest põlisrahvaste tavadega Filipiinidel.

„Kindlasti ei oleks me saanud seda mahlakat projekti teostada ilma toetuseta, kuna see nõuab rahalisi ressursse. Tänu Loov Euroopa toele saime käivitada residentuuriprogrammi ja alustada koostööd institutsioonidega, kes panustavad virtuaalreaalsuse ja kultuuripärandi loomisesse,” tõdes projektijuht, kelle sõnul on veel vara teha kokkuvõtteid eri riikide vahel koostöö sujumise küsimuses, kuna projekti elluviimine on alles algfaasis. Küll aga ollakse põnevil tulevaste aastate osas. Esmane ja tihedaim koostöö on olnud Karlsruhe kunsti- ja meediakeskuse ZKM Herz-Labi ja kaasaegse kunsti keskuse Tirana Art Labi vahel, kui ühiselt kuulutati välja avalik konkurs residentuurideks. 200 avalduse seast valis iga institutsioon välja kaks kuni kolm residentit, kellega on koostööd alustatud. Praegu on Tal-

Foto: Dennis Dizon

Projekti esimene resident Dennis Dizon loob ühist rituaali füüsilise ja virtuaalse ruumi vahel.

linna Kunstihoone kuraator Corina L. Apostol tihedas koostöös ZKM-i kuraatori Lívia Nolasco-Rózsásaga, et teha ettevalmistusi 2023. aastal avanevaks näituseks ja sellega kaasneva kataloogi välja andmiseks. Kõik nimetatud tegevused on sujunud ladsalt.

Projektist on õpitud, et pandemia ja sellele järgnenud kriis on tugevalt kiirendanud ka kunsti digi-

taliseerimist, mistõttu on projekti teema olulisus hetkel erilisel päevakorral.

Nummert leiab, et „Teispool mateeriat” võiks saada heaks aluseks, et analüüsida mõningaid uusimaid kunstilisi lahendusi ja platvorme, mis võimaldavad teadmiste ning kultuurile juurdepääsu kõikjal. Projekt võiks olla heaks abimaterjaliks nii neile, kes

on juba tegelema virtuaalse reaalsuse ja digitaalse kunsti praktikaga, kui ka neile kunstimaailma siseringi inimestele, kes sooviksid õppida virtuaalreaalsuse võimaluste kohta ning neid olemasolevate kunstiprojektidega integreerida.

Teistele organisatsioonidele soovib projektijuht praeguse pandemia valguses paindlikkust muutustega kohanemisel.

Music Estonia testib muusikute toetamise mudeleid

Andre Tamm

Muusikaettevõtete esindusorganisatsiooni ning muusikaettevõttele arenduskeskuse Music Estonia projektidest on toetust saanud ja ellu viidud „MMI – Music Moves Interns” (2019–2020) ja „HEMI – Hub for the Exchange of Music Innovation” (2020–2023). Samuti toetust saanud projekt „SMAL – Small Festivals Accelerator” on saanud küll toetust, aga ei ole veel sisuliselt alanud.

Projekt „Music Moves Interns” oli suunatud noortele muusikavaldkonna professionaalidele, kes said osaleda kolmekuulisel välispraktikal Euroopa muusikaettevõtete juures, ja viidi ellu koostöös välispartneritega.

HEMI eesmärk on ühendada CSEE regiooni muusikatööstus digitaalsel platvormil ning toetada piirkonna muusikavaldkonna tegijate kompetentside kasvu ja rahvusvahelist võrgustumist.

„MMI tõi kokku muusikavaldkonna praktikavajadusega noored ja väikeettevõtted Eestist, Saksamaalt, Portugalist, Rumeeniast

Foto: Music Estonia MTÜ

HEMI eesmärk on ühendada CSEE regiooni muusikatööstus digitaalsel platvormil ning toetada piirkonna muusikavaldkonna tegijate kompetentside kasvu ja rahvusvahelist võrgustumist.

ning Suurbritanniast, luues tingimused sujuvaks koostööks. Pilootprojekti kaugem siht on aga panustada üleeuroopalise võrgustiku ja töömudeli tekkesse, mis võimaldaks noortel professionaalidel leida rahvusvahelise praktika

võimalusi. Teisalt toetada valdkonna väikeettevõtteid praktikakogemuse pakkumisel,” kommenteeris programmide juht Marii Reimann ideede õnnestumist toetuste abil.

HEMI projekt on suunatud

peamiselt Kes- ja Kagu-Euroopa muusikatööstuse ühendamisele ja arendamisele. Eesti on partneritest kõige põhjapoolsem osaleja. Teisteks partneriteks on Poola, Tšehhi, Sloveenia, Ungari, Serbia, Põhja-Makedoonia, Kreeka ja

Rumeenia muusikaorganisatsioonid. Nende seas on nii arenduses, ekspordis ja hariduses tegutsevaid kui ka festivali partnereid. Projekti sisuks on digitaalse platvormi loomine, mis vahendaks regiooni muusikatööstusealast infot, ning programmid nii artistide kui ka ettevõtete kompetentside ja võrgustiku kasvatamiseks.

Välisprojektide juhi Martiina Putniku sõnul ei oleks ilma toetuseta võimalik läbi viia nii mahaikaid rahvusvahelisi koostöid. „Parimal juhul on võimalik korraldada lühiajalisi arendusprojekte ja praktikaprogramme kodumaal. Sisukat partnerlust, mis pakuks osalejatele rahvusvahelisi kogemusi ja kontakte, väga piiratud ressursidega korraldada poleks reaalne.”

„Riikidevaheline koostöö on sujunud kenasti, tuues kokku valdkonna organisatsioonid, kes tajuvad selgelt oma regiooni ja valdkonna arenguvajadusi. Lõppenud projekti „Music Moves Interns” osas leiame, et praktikamudeli tööprotsess oli läbi mõeldud, olulisi rolli mängis sealjuures esimese pilootsükkel, mis aitas võimalikke ebakõlasid ette näha ja koostöö sujuvuse huvides protsessi pisut ümber disainida. HEMI

projekti osas toimub veel protsesside arendamine ja aja jooksul saame koostöö kvaliteeti juba paremini hinnata,” arutles välisprojektide juht.

Projektist „Music Moves Interns” õppimise sõnastas projektijuht Marii Reimann järgmiselt: „Projekti praktikatsükklid said läbi 2019. aasta lõpuks, kuid 2020. jooksul koostasime ka kokkuvõtva analüüsi ja soovitused Euroopa Komisjonile tulevaste praktikaprogrammide kujundamiseks. Saime testida, kuidas võiks toimida rahvusvahelise võrgustiku toel töötav praktikamudel, mis hõlmaks arenduskeskuseid, muusikaettevõtteid ja praktikasoovijaid üle kogu Euroopa. Nägime, et on olemas nii vajadus, nõudlus, toimiv mudel kui ka kompetentsed ja avatud koostööpartnerid.”

Teistele organisatsioonidele soovib Putnik julgust projekti osaleks ja võtta juhtiva partneri rolli, mis on väga heaks kogemuseks valdkonna vajaduste adresseerimisel rahvusvahelisel tasandil ning samuti suurepärase võimalus rahvusvaheliste koostööpartneritega suhete arendamiseks ja ühiste lahenduste leidmiseks.

VAT Teater toob lavale ambitsioonikaid uuslavastusi

Andre Tamm

VAT Teater osales projektis „Platform Shift+” (2014–2018) ja on osalemas projektis „PlayOn!” (2019–2023).

„Mõlemad projektid on andnud VAT Teatrile võimaluse sukelduda spetsiifilisematesse teemadesse ja viia ellu ideid, millega me üksi poleks tõenäoliselt toime tulnud. Tänu projektidele on arenenud VAT Teatri haridustegevused ja kunstiline pool. Oleme saanud luua teismeliste ja noortele täiskasvanutele haaravaid, kõnekaid, uuenduslikke lavalugusid,” lausus VAT Teatri dramaturg Mihkel Seeder.

Valmisid visuaalsed, uuenduslikke tehnoloogiaid rakendavad lavastused „Mister Green” ja „#kaotamindära”, rakendati noori veebimütoloogiat arendamiseks lavastuses „Web Demon”, anti erinevate riikide noortele võimalus ühiseks mõttetööks lavastusprojektiga „Out of the Box” ning loodi suur ja vaatamänguline „Romeo ja Julia”. Valdav osa projekti „PlayOn!” lavastusi pole veel sündinud, kuid eesmärgid on ambitsioonikad (sukelduda arvutimängude maailma ja kombineerida erinevaid loo jutustamis meetodeid uuenduslike tehnoloogiatega) ning on oodata veelgi keerukamaid ja suurejoonelisemaid koostöölavastusi. Lavastuste kõrval korraldati Eestis ja teistes partnerriikides konverentse,

Foto: Johanna Malchow

Suhtlus partnerite vahel toimub juba ka väljaspool projekti ning nii mõnedki projekti raames õhku visatud ideed on läinud hiljem idanema ja elavad nüüd iseseisvat elu.

noortekohtumisi ja töötube põnevate inimestega.

„Koos tegemise võlu seisneb teadmiste, kogemuste ja vaatenurkade kombineerimises. Need projektid tõid ühe laua äärde hulgalt ideid ja isikupä-

ruseid kunstnikke. Kui me oleksime teinud mõne nendest lavastustest üksi ja ilma Loov Euroopa toetuseta, siis oleksid need olnud kindlasti väiksemahulisemad ja turvalisemad. Mõlemad projektid on andnud meile võimaluse loo-

minguliselt riskeerida ning see on end kuhjaga ära tasunud,” arvas dramaturg.

Mõlema projekti ülesehitus võimaldab aja jooksul projekti-partnerite läbikäimist ja tihedamat koostööd. On vahetatud nii

praktikaid, ideid kui ka käidud üksteise töid uudistamas. See on olnud ideaalne võimalus teatri eesmärkide mõtestamiseks ja enda pidevaks proovilepanekuks. Selliste mahukate projektide puhul peab partnerite läbikäimine

olema korraldatud mitmekülgset, et tekiks hulganisti ühenduspunkte. Sellega on need kaks projekti ka võrratult õnnestunud. Suhtlus partnerite vahel toimub nüüd ka juba väljaspool projekti ning nii mõnedki projekti raames õhku visatud ideed on läinud hiljem idanema ja elavad nüüd iseseisvat elu.

„Rahvusvaheliste partneritega kohtumine on kinkinud haarava pildi sellest, kui erinevad kultuurikontekstid Euroopas eksisteerivad. Teater on aga imeline meedium, mille abil otsida ühisosa ja tegeleda mänguliselt probleemilahendusprotsessiga. VAT Teater on õppinud, et kui sellisesse mitmeetapilisse projekti sukelduda, siis süvitsi ja hirmudeta. Projektipartnerite pakutav rikkalikkusest on aga ohtralt ammutada. Enda mugavustsoonist väljumine avab mitmeid uusi uksi. Tänu nendele rahvusvahelistele projektidele oleme loonud huvitavaid uusi kontakte ka siin Eestis,” tunnistas Seeder.

Tema sõnul annab Loov Euroopa ideaalse võimaluse leida Euroopas endale partnereid, teha ühiselt suuremahulisemaid plaane ja viia oma ideid tunduvalt laiematele inimrühmadele, kui see õnnestuks vaid üksi tegutsedes. Enne taotlemist aga soovib dramaturg tutvuda Loov Euroopa põhjalike materjalidega, mis annavad ammendava ülevaate sellest, mis eesmärkidele ja ootustele projekt peab vastama ning kuidas seda mõistlikult üles ehitada.

Filmiharidus – kellele ja milleks?

Johannes Lõhmus,
AJALOO- JA ÜHISKONNAÕPETUSE
DIDAKTIKA MAGISTRANT
TALLINNA ÜLIKOO LIS

Foto: Johan Huimerind

Seoses Kinomajja planeeritava Filmikeskusega ja augustis toimunud Loov Euroopa toetatud filmihariduse konverentsiga „Filmiharidus – raamistikuga peamõjule“ on mõtet rääkida sellest, mida filmiharidus üldse tähendab ning milleks see hea on.

Kui Eestis vahel filmiharidusest räägitakse, siis tehakse seda peamiselt kõrghariduse ja professionaalsete filmitegijate kasvatusvaatepunktist. Viimasel ajal on teenitult palju tähelepanu saanud German Golub ja temaga koos ka Tallinna Ülikooli Balti filmi, meedia, kunstide ja kommunikatsiooni instituut ehk BFM, kuna Germani BFMi lõputööna tehtud film „Minu kallid laibad“ võitis hiljuti tudengi-Oscari. See on üks suurimaid tunnustusi, mis tudengifilmile osaks saada võib, ja tohtu kompliment ka koolile, kus Germanit õpetati.

Eesti filmikunsti märkimisväärne taseme tõus viimase kümne aasta jooksul on ilmselge signaal professionaalse oskusteabe kinnistumisest, mis on olnud võimalik tänu süstemaatilise filmialase kõrghariduse pakumisele ja sellele, et eesti filmitegija saab üha rohkem rahvusvahelisi kogemusi, tema professionaalsed käsitööoskused on filme tehes arenenud ning ta on saanud tänu PÕFFile ja kinovõrgule vaadata aina enam filme. Sellise positiivse lumepalliefekti eelduseks on võimalus filmi kõrgkoolis õppida. Ja see on erinevates vormides olnud Eestis võimalik juba 27 aastat ning on paljude inimeste aastatepikkuse töö vil. Ent filmiharidusest peaks rääkima palju laiemalt kui üksnes professionaalide koolitamine, kuna filme vaadatakse igal pool ja igasuguste inimeste poolt ning üha varasemast eest alates.

Filmitegemine kui oskuste kasvuhoone

Kaasaegses hariduses peetakse kõige olulisemaks õpioskuste omandamist, et inimene oleks võimeline pidevalt kohanema, sest maailm areneb sellises tempos, et keegi ei tea, milliseid ametid on vaja siis, kui tänava kooliteed alustanud lapsed gümna-

siumi või ülikooli lõpetavad. Teada on, et tuleb osata loovalt probleemidele lahendusi leida, olla digitaalselt pädev ja suuta teha teiste inimestega tulemuslikult koostööd. Tulevikuprobleeme ei suudeta täna veel täpselt sõnastada ja nende selgeks tegemine on keerukas protsess, mis nõuab paljude erinevate oskustega inimeste panust ühise eesmärgi nimel töötamisel.

Filmitegemine meenutab kasvamist või millegi kasvutamist. Käepäraste vahenditega tuleb mitte millestki luua miski, mis mõjub küll eluliselt ja usutavalt, kuid peab samas ka kaasa haarama ja köitma, et keegi seda vaadata tahaks. Selleks tuleb väga hästi tunda materjali, mida looma hakatakse, ehk iseenda vastu tuleks proovida võimalikult ausaks jääda ja selle protsessi käigus enda kohta loodetavasti ka midagi uut õppida.

Ausus ja materjali tundmine võimaldab teha valikuid, mis mõjuvad loomulikuna, mitte kuskilt õpikust loetud konstruktsioonina, mis on filmi vormi pandud. Valikute tegemise harjutamine loominguliste proovide käigus ja hariduslikult turvalises keskkonnas võiks valmistada noort inimest ette ka enesekindlamate otsuste vastu võtmiseks päriselus. Meid ümbritsevas pidevalt kasvavas valikute paljususes on võime mingi selektsioon teha ja otsus vastu võtta aina hinnalisem väärtus ning ülioluline oskus ka vaimse tasakaalu säilitamisel.

Kuna film kõneleb vaatajaga suuresti sümbolite keeles, mis tih-
tipeale mõjuvad vastavalt tausta

tundmisele, siis on filmikunsti ja -keele tundmaõppimine väärt vahend ka kriitilise mõtlemise ja analüüsioskuse arendamisel. Ühelt poolt õpetab filmide ühiselt vaatamine ja nende üle arutamine maailma suhtes tähelepanelikum olema, märkama seal detaile või suhtemustreid, mis võivad kaasaegses infovoos muidu kaduma minna. Teisalt tekitab filmikogemus sideme selle kontekstiga, millest või kellest film räägib. Sestap on äärmiselt oluline kaasata võimalikult palju Eesti filme haridusse, kuna filmide abil on hea kultuuriteadlikkust kasvatada või leida vastuseid keerulistele küsimustele, milleni didaktiliste võtetega võib klassiruumis olla võimatu jõuda. Ja eestikeelseid filme eesti inimeste lugudest tehakse peamiselt ikka ainult Eestis ja eestlaste poolt.

Filmitegemine ongi olemuslikult pidev juurde õppimine, kuna iga film nõuab omapärast lähenemist ja mingi küsimuse uude valgusesse asetamist. Selleks peab tegema taustatööd ja suhtlema. Samuti tuleb filmitegemise käigus pidevalt lahendada ettenägematuid probleeme ja kohaneda muutuvate tingimustega ning püüda seda kõike teha kollektiivi healolust lähtudes, ilma lõppeesmärgi silmist kaotamata. Kuigi see võib ühte lausesse asetatuna kõlada hirmutava väljakutsena, siis tegelikult ei erine need katsumused palju sellest, millega peab hakkama saama koolieast täiskasvanuikka arenev noor. Ning just sellega toime tulemiseks võiks noori ette valmistada ka meie haridussüsteem ja teha seda koostöös

võimalustega, mida filmikunst pakub. Kuidas?

Filmihariduse potentsiaal

2019. aastal koostas Eesti Filmi Instituutis töötades põhjaliku kokkuvõtte filmihariduse lähtekohast Eestis, mis kaardistas ära need paigad, kus 2018/2019. õppeaastal filmi- või meediaharidust pakuti, uuris põgusalt filmi õppetöös kasutatavate õpetajate vajadusi ja tegi ülevaate filmiharidusest Euroopas. Sellest kokkuvõttest tuli erinevatele uuringutele toetudes välja see, kui suured on Eestis käärivad selle vahel, kui palju veedetakse aega nutiseadmes videoid tarbides, ning selle vahel, kui vähe on võimalik lastel ja noortel sisukalt õppida seda, mida ühe nutiseadmega päriselt teha saab.

Oleme olukorras, kus telefon või tahvelarvuti on aina soodsam lapsehoidmise viis ja üha suurem tähelepanuhäirete tekitaja nii laste kui ka täiskasvanute seas. Samas on peaaegu igal inimesel taskus kaamera ja ligipääs rakendustele ning platvormidele, mis võimaldavad hõlpsasti filmida, materjali kokku lõigata ja oma loomingut maailmaga jagada. Filmitegemine pole kunagi olnud lihtsam kui praegu ja põhimõtteliselt on igal nutitelefoniga inimesel potentsiaali olla filmitegija, talletada enda ja oma lähedaste lugusid. Nende seadmete kasutamine on noortel käpas, aga millegipärast neid võimalusi või visuaalset mõtlemist, mida filmitegemine võimaldab, ei peeta vajalikuks eriti õpetada.

Filmimine pole enam ammu üksnes kellegi töö või hobi, vaid see on igapäevane kommunikatsiooni-

vahend, mida kõik kasutavad ja mille mõjuväljas iga ühiskonna liige on. Kaamera on aken maailma vaatamiseks ja filmi kui liikuva pildi kogemise kaudu on võimalik muu maailma elust osa saada ning oma empaatiavõimet treenida. Filmiharidus peaks olema kombinatsioon vaatamisest ja tegemisest ning see peaks olema tavapärane osa haridusest sellest hetkest alates, kui laps saab oma esimese nutiseadme, kuna need oskused, mida filmitegemist õppides arendada saab, on ju täpselt need iseendaga hakkama saamise oskused, mida ühel inimesel õnnelikuks eluks vaja läheb. Ja kõik need oskused on igapäevase omandatavad pädeva juhendaja käe all.

Kuhu pöörduda?

Neid asutusi siiski on, kelle poole pöörduda, et saada infot ja koolitust selle kohta, kuidas filmi teha, õpetada või analüüsida. Kõige kindlam on võtta ühendust Eesti Filmi Instituudi filmi kirjaoskuse projekti-juhiga, kelle tööks ongi viia filmioskuste arendamisest huvitatud poole kokku nendega, kes filmi õpetada oskavad, ja tema kasutuses peaks olema kõige adekvaatsem informatsioon. Samuti tegeletakse BFMis lisaks uue filmiprofessionaalide põlvkonna kasvatamisele ka lastele, noortele, täiskasvanutele ja õpetajatele suunatud täiendkoolituste pakumisele. Nukufilmi lastestudios on pakutud animaharidust varsti juba 20 aastat. Peaaegu igas Eesti nurgas on mõni üldharidus- või huvikool, kus on vähemalt üks õpetaja, kelle soontes voolab filmihuvi, ja õpilased saavad osaleda filmikursusel või -laagris (2018/2019.

Õppeaastal oli selliseid üldhariduskooli Eestis 65 ja huvikooli 43). Ning Tallinnasse Kinomajja planeeritakse filmihariduse arendamiseks orienteeritud kompetentsikeskust, kus lastel ja noortel oleks võimalik hommikust õhtuni lugude jutustamise oskusi lihvida ning kus töötatakse välja metoodikaid, mis aitavad filmikunsti ja haridust omavahel integreerida ning sel kompetentsil ka üle Eesti levida.

Sellist keskust on hädasti vaja, sest tekiks koht, mille põhiline eesmärk ongi laste, noorte ja õpetajate harimine filmitegemise oskuste abil. Saaks kasvada üles uued põlvkonnad, kes tunnevad maailma filmikunsti, tunnevad end mugavalt oma lõbuks perepärandist dokumentaalfilmi tehes ning on varustatud praktiliste oskustega, mis lubavad neil peaaegu igast olukorrast loovalt ja lahedalt välja tulla. See oleks keskus, mis loob õppimisrõõmu ja see on päris suur asi.

– **Eesti Filmi Instituut osales partnerina Loov Euroopa MEDIA rahastatud rahvusvahelises filmihariduse projektis „Film Education – From Framework to Impact“ (2018–2021). Projekti raames toimus augustis 2020 Tallinnas maataapne filmihariduse konverents.**

– **Johannes Lõhmuse koostatud kokkuvõtte „Filmihariduse lähtekoht Eestis“ (2020) on kõigile huvilistele lugemiseks Eesti Filmi Instituudi kodulehel filmi.ee/filmiparand/filmipadevus.**

Filmikeele oskust tuleks õppida just nagu lugemist ja kirjutamist, kuna liikuv pilt ja ekraanid on meie igapäevased kaaslasted. Foto filmihariduskonverentsi töötoast, mida viisid läbi CJ Kask ja Helen Unt.

Foto: Mikk Rand

Europa Cinemas aitab mitmekesisistada väikekinode filmivalikut

Tõnu Karjatse,
AJAKIRJANIK (ERR)

Kuidas läheb Europa Cinemase (EC) võrgustikku kuuluvatel Eesti väikekinodel? Mida EC on andnud ja millised oleks ootused? Filmajakirjanik Tõnu Karjatse (ERR) kutsus sel teemal vestlusringi Tartu Elektriteatri juhi Andres Kautsi, Võru kino Kannel eestvedaja Kris Kelbi ja Saaremaal Thule kino programmi eest vastutava Kristi Porila.

Tõnu Karjatse (TK): Kuidas väikesel kinodel viirustingimustes läheb? Praegu ikka kinos käiakse? Elektriteater, Andres Kauts (AK): Meil läheb praegu üllatavalt normaalselt. Võib-olla uudiste valguses kõik muutub, see ärevus on muidugi kogu aeg tunda.

Thule kino, Kristi Porila (KP): Meil on läinud vaikes tõesvas joon. Peale suvist kinode avamist tuli vaataja tasapisi tagasi. Kõige parem oli oktoobri koolivaheaeg, peale seda on jälle hästi madal külastatavus.

Võru kino Kannel, Kris Kelp (KK): Meil on samamoodi – sügisene koolivaheaeg oli ühe nädala lõikes kõige parem, pärast seda on jälle alla läinud, praegu on vaatajaid ehk veerand tavapärasest.

TK: Kas panite mingeid magneiteid, et vaatajat kinno tagasi meelitada?

KP: Üldkinokava, mis saadaval, on üsna keskpärane, magneiteid pole nagu võtta. Minul töötas võib-olla see „Lumeinimese perekond“ lastele ja „O2“. „Tenet“ alguses ka, aga millegipärast üsna kiirelt läks alla. Eks ma tipsutan teda veel korra nädalas, ehk ikka mõni tahab teist või kolmandat tiiru teha.

TK: Kas „O2“ tegi „Tenetile“ siis ära?

KP: Mulle tundub küll jah, ta on nagu arusaadavam publikule. AK: Meil oli sama moodi. Alguses oli „Teneti“ vastu huvi suur, aga ka nagu vaibus. Oleme selle poolaasta jooksul mitmeid strateegiaid kasutanud. Kui kinod avati, tundus tõesti, et leviturg on tühi. Aga meie jaoks oli see kuidagi värskendav, see sundis takka, tõime ise filme sisse. Võtsime strateegia, et ei meelita inimesi kinno, teeme lihtsalt head kava ja kes tuleb, see

tuleb. Näitasime palju filme, mida oleme kaua tahtnud näidata, alates kasvõi „Ohtlikest kurvidest“. Olime arvamusel, et isegi kui 20 inimest vaatama tuleb, on hästi. Nüüd on olukord muutunud, me ei jõua kõiki väga häid filme ära näidata. Praegu on „Tove“, „Viimane ring“ ja „O2“ sellised, eriti „Tove“ ja „Viimane ring“, kõik seansid müüakse välja. Neid võiks rahulikult ka PÖFFi asemel detsembrini näidata, kui tahta publikunumbreid.

TK: Kris, kuidas on tegutseda ühe saaliga?

KK: Ega ta asja lihtsaks ei tee, kusjuures meil ei olegi pärast taasavamist „Tenet“ kõige populaarsem olnud, aga parkümmend vaatajat sai „Trollid 2“ rohkem. „O2“ läks natuke selle nahka, et kino oli enne kinni ja ma üritasin kahe nädala jooksul näitamata jäänud filme kavasse panna. „O2“ jäi ka „Tenetile“ natukene alla, aga „O2“ sai ka kõige rahvarohkema seansi – 89 inimest. Võrdluseks oli juunis „Sipsik“ kõige populaarsem – 32 inimest ühel seansil, mis tundus toona täiesti uskumatu, sest üle kümne oli juunis-juulis juba suur saavutus.

TK: Aga kas teil on üldse mingi üldisem skeem, mille põhjal te programme paika panete, et hoida tasakaalu kassafilmi ja nende filmide vahel, mida peaks ühel või teisel põhjusel ära näitama?

KK: Ma arvan, et lõpuks tekib see valik siiski kõhutunde järgi. Et oleme Europa Cinemase liige, siis see kahtlemata mõjutab publikunumbreid võrreldes sellele eelnenud ajaga. Kui ma näen, et ka Euroopa toodangust tundub midagi potentsiaalikat, siis ma võtan pigem selle mõne keskpärase USA filmi asemel. Praegu, pärast COVIDit on läinud Euroopa filmide kohalt natuke lihtsamaks, sest USA toodang on suuresti ära langenud.

TK: Eks Europa Cinemase liikmestaatusega kaasneb ka mingi kohustus.

KK: Jah, kui liikmeks tahad jääda, siis 25 protsenti seanssidest peavad olema Euroopa filmid ja sinna ei kuulu kodumaised. Seal on lisalausleid veel: vaatajaarvud, seansside arv ja pead end reklaamima võrgustiku liikmena.

TK: Kristi, Thule kinoga on mänguruum teistsugusem, kui oli Sõpruses, Thules pead arvestama teistsuguste vaatajahulkade ja publikusegmentidega. Teistsugune strateegia?

KP: Jah, kuna ma Sõpruses kinokava ei tee, siis ma ei ole neid numbreid seal nii täpselt jälginud, aga me oleme olnud seal alati raamid. Thulega on kava mõttes lihtne, kui on ikkagi kaks saali, 172-kohaline ja 44-kohaline, siis saan panna suurde saali suured asjad ja väikesesse väikesed. Ja

Üks uuemaid ja moodsama tehnikaga art-house-kinosid Eestis on Thule kino Kuressaares.

seada terve päeva ulatuses. Teisalt, kui päevas on 5–6 seanssi ja jagan päevase publikuarvu seansside arvuga, on see number väike. Kuressaares on ka Apollo kino juba kolm aastat ja teatrikino ning need numbrid on Apollos alati kõrge. Meie oleme vaikselt oma rada üles ehitanud, kuna avasime eelmise aasta juulis. Ja „Sipsikuga“ jõudime juba nii kaugele, et meil oli veebruaris 3700 vaatajat. Märts oli ka juba päris ilus, kuni kinod suleti. Oktoobris oli 1400 vaatajat. Tagasi, samale tasemele me jõudnud pole, aga teiselt poolt näen selgelt, et mingite filmidega, näiteks Eesti dokkidega, tuleb aina enam neid vaatajaid, keda olen siin ka varem näinud. Nad tulevadki neid asju siia otsima, mida varem otsiti Tallinnast või Tartust. Üldiselt ma proovin päris palju ära näidata, välja on jäänud lamedad komöödiad ja vahepeal ka need K-16 erootikateemad. Aga võib-olla peab neile ka võimaluse andma.

TK: Elektriteater on end sildistanud väärtfilmikinona ja kui nüüd võtta, et 25 protsenti peab olema Euroopa filme, siis mu küsimus, Andres, sulle, on, et kas sa leiad selle protsendi täitmiseks alati piisavalt häid Euroopa filme? Vaadates näiteks, mis siin Tallinnas Euroopa filmide sildi all jookseb, võib see olla raske ülesanne.

AK: Mul ei ole sellega väga muret olnud, sest me ise ka otsime levituruks lisaks. Kuna Euroopa filmide alla ametlikult koduriigi filmid ei lähe, siis me aasta lõikes seda protsenti väga palju ei ületa, aga me ei ole kunagi pidanud koosolekut teemal, et kas saame selle mõõdu täis.

TK: Kas sinna alla võivad minna ka vanemad asjad – teete ju palju retrospektiive?

AK: Vanemad mitte, sinna kuuluvad filmid, mis on viimase aasta jooksul tulnud Eestis kinolevisse.

Ka klassika sinna alla ei kuulu. Ega lühifilmid näiteks.

TK: Tegelikult võiks see meede ju laiendada ka näiteks klassikale, kui mõelda kasvõi sellele, et tänavu oli Federico Fellini 100. sünniaastapäev, kui palju meil siis seda kinodes tähistati? Muidugi võis koroonaga palju plaane ära rikkuda, aga küsimus on praegu Euroopa toetusmeetmes Euroopa filmidele. Kas võiks see olla laiem ja ulatuda ka filmiklassikale?

AK: Minu arust võiks. Neid kinosid, kes näitavad klassikat, on nii vähe. Väga austan neid, mis on arhiivivõi repertuaarikinod, nagu Helsingis näiteks Orion. Minu arust võiks vabalt sellised kinod kuuluda Europa Cinemase alla ja saada toetust. Üldse võiks vanu filme rohkem näidata, sest nagu sa ütlesid, uutest filmidest on teinekord raske kava kokku saada, aga eelneva saja aasta jooksul tehtust võib lappida terve aasta jagu programmi täis.

TK: Kas dokumentaalfilmid on mängufilmide kõrvale tõusnud arvestatava segmendina, mis ka vaatajaid püüab?

AK: Meil on olnud sel aastal mõned suured hitid kodumaiste filmide hulgas. Dokid on kindlasti tõusuteel, aga mängufilmide kõrval on nad veel väikesed ja need näited on üksikud – „Tuulte tahatud maa“, „Ott Tänak“, „Fred Jüssi“ – ja ega välismaa dokke Eesti kinolevisse peaaegu ei jõuagi.

KP: Mulle tundub ka, et Eesti dokk tõstab Eesti mängufilmi väärtust. See usaldus Eesti filmi suhtes hakkab vaatajal natuke tagasi tulema tänu dokile. Vaataja näeb, et kõik ei ole nii must ja masendav või väga labane.

KK: „Tuulte tahatud maa“ ja „Fred Jüssi“ olid ikka menukid ka mängufilme arvestades, sest Võru puhul, kui ikka film kogub 1000+ vaatajat, siis võib-olla aasta peale tuleb

10–20 filmi, mis sellise hulga vaatajaid annavad. Samas eelistame siiski mängufilme.

TK: Sel aastal on kodumaiseid filme ju päris palju, kuidas olete jaotanud, et üks film teise vaatajaid ära ei sööks?

AK: Meil vahepeal on küll selline tunne, et see üleüllastus tekib. Me teeme ka paljude filmide puhul kohtumisõhtuid filmitegijatega. Oleme jaotanud nii, et oleks film nädalas, mis on juba päris kõva tempo. Mäletan aegu, mil oli hea, kui kuus üks uus Eesti film kinno jõudis. Muidugi tihti on oht, et esilinastused ja levi planeeritakse samale ajale. Aga see ikkagi kuidagi korrastub, kõik ei saa õigeks ajaks valmis näiteks ja nad jaotuvad kenasti ära. Õnneks tundub, et kõigele jagub publikut. Aga ma arvan, et väga vähesed jõuavad kõik uued Eesti filmid ära vaadata.

TK: Kris, sul selle kõhutundega siis keeruline toimetada?

KK: Eks ta ole, aga ma jälgin, kuidas Võru-suuruste linnade kinodel läheb. Ega ma väga mõõda ei ole pannud läbi aastate. Olen samuti märganud, et on püsikülastajad, kes käivad väga paljudel filmidel. Ma usun, et nad on teatud mõttes kinode päästjad.

TK: Need on need, keda tuleb hoida, neid ei saa alt vedada. Aga Kristi, kas te näiteks Ülo Soosteri filmi võtate?

KP: See juba jookseb ja ka Lapinist tehtud dokk. Järge ootab veel Mari Jürjensi dokk.

TK: See on ilmselt järgmine vaatamagnet?

KP: Eks näis, küsitud on ka. Ma ikka panen üldiselt need väikesed dokid kõik kavva. Järgmise samumuna, kui vaatajanumbrid taas kasvama hakkavad, tahaks ka hakata korraldama kohtumisi fil-

mittegijatega, aga Kuressaare tunded paljudele ikkagi väga kaugel.

TK: Kui pöörduda nüüd Europa Cinemase juurde tagasi, siis võib öelda, et selle võrgustikuga liitumisest on olnud abi programmi koostamisel. Millised oleks teie ootused?

KP: Ma ootaks rohkem teadmisi, kuidas väikekinona toimetada nii, et jõuaks paremini inimesteni. Kindlasti on neil mingeid nippe, mis töötavad just väikelinnades. Suure linna teemad on pisut teised.

KK: Nõus, olen saanud tänu Europa Cinemasele käia ka mõnel koolitusel, üht-teist on need ka andnud. Näiteks tänu sellele võtsime kavva ooperid. Aga lisaks Europa Cinemase võrgustiku toetustele, mis on ka väga vajalik, ongi teadmised see, mida sealt saada.

AK: Ma arvan ka, et mida oleks vaja, on suhtlus kinode vahel, mida ka omajagu on. Tahaks rohkem õppida teiste kinode tegevusest. Kui räägid mõne teise kino programmijuhiga muredest, siis tihti selgub, et kõigil on üsna samasugused väljakutsed. Jälgid, kuidas nemad oma kava koostavad, ja avastad sealt filme, või seda, mis-moodi nad reklaamivad, millist piletimüüki kasutavad, nii et oled selles maailmas sees.

– Art-house-kinovõrgustik Europa Cinemas on kõige olulisem Euroopas tegutsev väärtfilmikinosid koondav organisatsioon, mis pakub kinodele mitmekülgset tuge. Europa Cinemas on rahastatud Loov Euroopa MEDIA programmi poolt.

– Eestis kuulub kinovõrgustikku Europa Cinemas viis kino: Tallinna kinod Sõprus ja Artis, Tartu Elektriteater, Võrus kino Kannel ja viimati liitus selle aasta novembris Kuressaare kino Thule.

Foto: Thule Koda